

Hva er siviles og politifolks syn på et bevæpnet politi?

En empirisk oppgave

**BACHELOROPPGAVE (BOPPG30)
Politihøgskolen
2017**

Kand.nr: 43 og 44
Antall ord: 8643

Innholdsfortegnelse

1.0 Innledning.....	s. 4
1.1 Bakgrunn for valg av tema og problemstilling.....	s. 4
1.2 Avgrensning.....	s. 5
2.0 Politiets rolle og ramme i samfunnet.....	s.6
2.1 Stortingsmelding nr. 42.....	s.6
2.2 Relevant lovverk.....	s. 7
2.3 Politiets våpeninstruksen.....	s. 8
3.0 Tidligere forskning.....	s. 9
4.0 Metode.....	s. 12
4.1 Valg av metode.....	s. 12
4.2 Reliabilitet og validitet.....	s. 12
4.3 Gjennomføring av intervjuene.....	s. 13
5.0 Analyse.....	s. 14
5.1 Trygghet og tillit mellom politiet og publikum.....	s. 14
5.2 Positive effekter av et fast bevæpnet politi.....	s. 16
5.3 Negative effekter av et fast bevæpnet politi.....	s. 17
6.0 Drøfting.....	s. 19
6.1 Tillit og trygghet.....	s. 19
6.2 Positive effekter av et bevæpnet politi.....	s. 21
6.3 Negative effekter av et bevæpnet politi.....	s. 22
7.0 Avslutning.....	s. 25
8.0 Litteraturliste.....	s. 26

9.0 Selvvalgt pensum.....	s. 28
10.0 Vedlegg.....	s. 29
10.1 Intervjuguiden for sivile.....	s. 29
10.2 Intervjuguiden for operative politifolk.....	s. 30

1.0 Innledning

1.1 Bakgrunn for valg av tema og problemstilling

I dag er det norske politi ubevæpnet, men de har framskutt lagring, det vil si at våpen er innelåst i patruljebilen når de er på vakt. Dette gjør at politiet kan bevæpne seg på kort varsel dersom det er nødvendig. Det norske politiet har i lang tid vært et politi som er opptatt av å beskytte og ta vare på publikum. Dermed er det viktig med et nærpolti som har tillit i befolkningen, og dette har de jobbet med i årevis gjennom en ubevæpnet profil (Haugland 2010, 4).

Norsk politi har aldri vært generelt bevæpnet – det har kun blitt gitt bevæpning ved spesielle situasjoner. Sommeren 2014 satt PST på konkrete trusler mot landet, hvilket førte til at Justisdepartementet sammen med politidirektoratet bestemte at politiet skulle få en midlertidig generell bevæpning. Den midlertidige bevæpningen ble avsluttet 3. februar 2016 etter politidirektoratets samlede faglige vurdering, som mente det ikke lenger var grunnlag for midlertidig bevæpning av politiet i Norge.

I praksisåret vårt i 3 og 4 semester erfarte vi at det var delte meninger om hvorvidt politiet skal bli bevæpnet. Oppfatningene kommer fra blant annet politiet, politikere, politidirektoratet, media og sivile. Vår erfaring fra praksisperioden gjorde at vi ønsket å avdekke hvilket syn det er på generell bevæpning. Det hører også med at trusselbildet i Europa har endret seg de siste årene, og flere land som Frankrike, Belgia, Sverige, Tyskland, Ungarn, Tyrkia, Hellas og Italia har blitt rammet av terrorisme. Det er tydelig at Europa står overfor mange store og vanskelige valg i fremtiden. Med dette som utgangspunkt har vi valgt ”norsk politi og fast generell bevæpning” som tema for vår bacheloroppgave. På grunn av trusselbildet vi ser i Europa i dag, er dette et svært dagsaktuelt tema som har fått oppmerksomhet i media. Temaet berører både det norske politiet og publikum, og det er av stor betydning for landets sikkerhet.

Det er ikke bare våre erfaringer fra praksisåret og det økte trusselbildet i Europa som har gjort at vi ønsker å skrive om generell bevæpning, men vi ser episoder i Norge der politiet har blitt skutt i ”vanlige tjenesteoppdrag”. Dette ble satt på medias dagsorden etter en episode hvor tre polititjenestemenn skulle løse et ”vanlig oppdrag”. Det vanlige oppdraget endte med at

politibetjent Erik Bjerkaas, som jobbet med Hedmark politidistrikt, ble skutt på jobb og nesten drept (Kaage, K. & Salvesen, G. 2016).

Slike episoder gjør noe med inntrykket vårt, og gjør slik at vi tenker at dette kan bli oss når vi kommer ut i arbeid som politi. Hendelsen som politibetjent Erik Bjerkaas opplevde viser hvor viktig det er med god sikkerhet. Dessuten så vi i praksisperioden hvor aktuelt temaet er blant politifolk i Norge - de stiller ofte spørsmål rundt de som sitter med makten (politikerne og politidirektoratet). Det gir oss stor motivasjon til å gjøre en undersøkelse om generell bevæpning i vår bacheloroppgave.

Hensikten med forskning er å innhente gyldig og troverdig kunnskap om virkeligheten. For å kunne gjøre dette må man ha en strategi for hvordan man skal gå frem. Derfor har vi i vår oppgave valgt kvalitativ metode for å belyse problemstillingen. Ved hjelp av denne metoden vil vi skaffe empirisk data om vårt tema gjennom ansikt-til-ansikt intervju. For å kartlegge meninger om generell bevæpning har vi intervjuet tre sivile personer og tre operative politifolk. Dette gir oss et klart bilde av oppfatninger om vår problemstilling.

Vår studie bygger altså på intervjuer av sivile og politibetjenter som jobber med ordenstjeneste. Vi undersøker, sammenligner og drøfter sivile og politifolkets syn på et bevæpnet norsk politi. Formålet er å undersøke i hvilken grad de siviles og politifolkenes syn avviker eller sammenfaller når det gjelder spørsmålet om bevæpning. Studien belyser følgende problemstilling:

“Hva er siviles og politiets syn på et bevæpnet politi ?”

1.2 Avgrensning

Temaets omfang har gjort det nødvendig med visse avgrensninger. Det hadde for eksempel vært en mulighet å se hvordan generell bevæpning fungerer i andre land i Europa og sammenligne Norge med disse. Men det blir for vanskelig i en slik oppgave som vår. Derfor har vi kun nevnt land i Europa, siden Europa står overfor et stort trusselbilde på grunn av terrorisme. Den andre avgrensningen vi har gjort er økonomi og ressursbruk. Mye av den daglige driften av den operative tjenestepersoner styres av dette. Vi vil ikke komme inn på den generelle økonomiske situasjonen i politiet, bortsett fra i tilfeller der politiets ressursituasjon har direkte betydning for spørsmålet om bevæpning i politiet.

Vi har som tidligere nevnt intervjuet tre sivile personer og tre operative politifolk. Gjennom disse intervjuene ønsker vi å finne ut hvilke oppfatninger informantene våre har når det gjelder generell bevæpning. I tillegg vil vi stille spørsmål om hvorvidt trygghet og sikkerhet oppleves større om politiet har generell bevæpning.

2.0 Politiets rolle og ramme i samfunnet

I dette kapittelet tar vi for oss stortingsmelding 42 som omhandler politiets rolle og oppgaver i samfunnet. En stortingsmelding er et dokument som Stortinget får fra regjeringen og som handler om forskjellige sider ved statlig virksomhet. I stortingsmelding 42 står det hva slags kjennetegn man ønsker at politiet skal ha, og det er skrevet ti grunnprinsipper for det norske politiet. Dette er meget relevant for oppgaven vår siden bevæpning av politiet kan utfordre og komme i strid med noen av de ti grunnprinsippene. Avslutningsvis vil vi kort ta for oss de mest sentrale lovene for politiets oppgaver og rammer i forhold til trygghet av publikum, og bruk av makt og våpen.

2.1 Stortingsmelding nr. 42

Som nevnt ovenfor, var formålet med denne stortingsmeldingen å beskrive og drøfte politi- og lensmannsetatens rolle og oppgaver. Politirolleutvalgets ti grunnprinsipper for politiets oppbygging, virksomhet og rolle i samfunnet har i stor grad vært lagt til grunn for utviklingen av politi- og lensmannsetaten. Grunnprinsippene stiller opp noen viktige kjennetegn som krav til politiets oppbygging og virksomhet, men kan også sees som uttrykk for hvilke grunnleggende verdier politiet skal ivareta. De skal også danne grunnlaget for politiets valg av midler og metoder. De ti grunnprinsippene er:

1. Politiet skal avspeile samfunnets idealer
2. Politiet skal ha et sivilt preg
3. Vi skal ha et enhetspoliti
4. Politiet skal være desentralisert
5. Politimannen skal være en generalist
6. Politiet skal virke i samspill med publikum
7. Politiet skal være integrert i lokalsamfunnet
8. Politiet skal ha bred rekruttering

9. Politiet skal prioritere mellom sine oppgaver og legge hovedvekten på forebyggende virksomhet.

10. Politiet skal være underlagt effektiv kontroll fra samfunnets side

I hovedsak vil grunnprinsipp nr. 1 og 2 kunne utfordre en bevæpning av politiet. Prinsipp 1 handler om at politiet skal avspeile samfunnets idealer. Det vil si at politiet skal avspeile demokratiske og humanistiske idealer i tråd med vår samfunnsform og vårt styresett. I prinsipp 2 står det at politiet skal ha et sivilt preg. Først og fremst er sivilt preg det motsatte av militært preg, og omhandler særlig politiets oppgaver, metodebruk og opptreden. Det sivile preg styrkes dersom politiets oppgaver ikke kun går ut på å bekjempe kriminalitet, men at de har interaksjon med publikum. Dermed åpner politiets sivile preg for et fruktbart samspill med publikum, og er derfor en forutsetning for at politiet skal kunne bekjempe kriminalitet (Stortingsmelding nr 42, 2004-2005).

Grunnprinsippene i stortingsmelding 42 viser at en eventuell bevæpning av politiet avhenger av samfunnsborgerne. Ønsker ikke samfunnet bevæpning av politiet, vil det ikke være mulig for politiet å få fast bevæpning uten å bryte med prinsipp 1. Samtidig som nevnt tidligere står det i prinsipp 2 at politiet skal ha et sivilt preg, hvilket er det motsatte av et militært preg. Hvis politiet får gå med våpen fast på hofta, vil det helt klart gi et mer militært preg av politiet. Selv om det er politiet som først og fremst blir berørt av å få bevæpning eller ikke, er det meget viktig å tenke på at politiet er til for publikum. Det vil derfor være vanskelig å få til generell bevæpning uten støtte fra det norske folk.

2.2 Relevant lovverk

Tillit og trygghet mellom politiet og befolkningen er meget viktig for et godt samarbeid. Det er avgjørende for at samfunnet skal spille på lag med politiet og er også viktig i forhold til bevæpningsdebatten. Tilliten vil alltid settes på prøve. Dermed er relasjonsbygging essensielt. Politiloven §§ 1 og 2 handler om politiets ansvar, hvilket mål de har og deres oppgaver. I dette punktet av oppgaven vil vi først ta for oss politiloven § 1, deretter politiloven § 2.

Politoloven § 1 sier at staten skal sørge for at det blir utført polititjeneste som er nødvendig i samfunnet. Gjennom forebygging, håndheving og hjelpende virksomhet skal politiet være et ledd i samfunnets samlede innsats for å fremme og befeste borgernes rettssikkerhet, trygghet

og alminnelig velferd for øvrig. Beskyttelse av borgernes rettssikkerhet og trygghet er meget sentralt under det som omhandler tillit og trygghet.

Politoloven § 2 nr.1 sier at politiet skal beskytte personer, eiendom og fellesgoder og verne om all lovlig virksomhet, opprettholde den offentlig orden og sikkerhet og enten alene eller sammen med andre myndigheter verne mot alt som truer den alminnelige tryggheten i samfunnet. Politiloven § 2 nr.2 sier at politiet skal forebygge kriminalitet og andre krenkelser av den offentlige orden og sikkerhet. Politiloven § 2 nr. 4 sier at politiet skal yte borgerne hjelp og tjenester i faresituasjoner, i lovbestemte tilfeller og ellers når forholdene tilsier at bistand er påkrevet og naturlig. Dette er sentralt opp mot tillit og trygghet i samfunnet – politiet har oppgaver som skal gjøres for å skape trygghet (Politoloven, 1995).

I tillegg til lovene vi har tatt for oss ovenfor, har vi også Politiloven § 6 som regulerer politiets myndighet til å utøve maktbruk. Det sies i loven at ”tjenesteoppdrag skal søkes nådd gjennom opplysning, råd, pålegg, advarsel eller ved iverksettelse av regulerende eller forebyggende tiltak (Politoloven § 6 første ledd). Videre heter det at ”politiet skal ikke ta i bruk sterkere midler uten at svakere midler må antas utilstrekkelige eller uhensiktsmessige, eller uten at slike forgjeves har vært forsøkt. De midler som anvendes må være nødvendige og stå i forhold til situasjonens alvor, tjenestehandlingens formål og omstendighetene for øvrig” (Politoloven § 6 andre ledd). Denne loven beskriver forholdsmessighetsprinsippet. Poenget med dette prinsippet er at uleiligheten eller skaden forbundet med inngrepet ikke må stå i misforhold til formålet med tjenestehandlingen, det vil si at nytten må være større enn ulempene eller skadene (Lie & Lagestad, 2012).

2.3 Politiets våpeninstruks

Politiets bruk av skytevåpen er regulert i Våpeninstruks for politiet. I 2015 kom det en ny Våpeninstruks som ble iverksatt 1. april 2016. Den gjør det lettere for politiet å bevæpne seg ved behov enn tidligere. Den forrige våpeninstruksen var fra 1989, og hovedregelen i den var at man skulle være ubevæpnet under normal tjeneste. Tidligere var det også opp til politimesteren i hvert enkelt distrikt å beslutte om våpen kunne medbringes i politiets tjenestebiler som ikke hadde fremskutt lagring. I den nye instruksen har alle tjenestebilene fremskutt lagring, hvilket betyr at våpnene er nedlåst i bilen og kan låses opp om det blir gitt klarsignal for bevæpning på et oppdrag (Lade 2016, 24-25).

I Våpeninstruksen for politiet (2015), kapittel 3 om bevæpning står det blant annet under generelle krav at det bare er tjenestepersoner med gyldig godkjenning som kan bevæpnes – med mindre situasjonen krever umiddelbar innsats for å avverge eller stanse voldsanvendelse mot person, og godkjent personell ikke vil være tilgjengelig i tide.

§ 3-2 i Våpeninstruks for politiet (2015) beskriver vilkår for bevæpning med skytevåpen. I denne loven står det at bevæpning med skytevåpen kun kan skje når omstendighetene gir grunn til å tro at tjenestepersonene i tjenesteoppdraget kan komme til å stå overfor en situasjon som er særlig farlig for dem eller andre eller når det er basert på trusselvurderinger og tilgjengelig informasjon som anses nødvendig for å kunne gi personer, objekter eller virksomheter tilstrekkelig beskyttelse (Våpeninstruks for politiet, 2015).

3.0 Tidligere forskning

I dette kapittelet er hensikten å presentere tidligere forskning som er relevant for vårt tema. Vi vil kort trekke ut det sentrale, og i vår analyse senere i oppgaven vil vi drøfte våre funn i analysen opp mot den tidligere forskningen vi tar for oss her, og se etter likheter eller ulikheter i funnene.

I følge Politiets Fellesforbunds bevæpningsutvalg (2011) er mange redd for at det vil oppstå kriminalitetsutvikling hvis politiet får fast bevæpning. En kriminalitetsutvikling vil ta utgangspunkt i at politiet bevæpner seg – og vil kunne forårsake større risiko for både politiet og publikum. Det er enkelte som mener at norsk politi ikke er i stand til å ivareta publikums sikkerhet og det kan være farlig for tredjeparten. Videre kommer det frem at politiet vil miste sitt sivile preg og at avstanden til publikum vil bli større ved generell bevæpning (Politiets Fellesforbunds bevæpningsutvalg 2011, 31-32).

Bevæpningsutvalget (2011) har også kommet ut med en undersøkelse for og imot bevæpning. Undersøkelsen viser at når politiet møter en bevæpnet trussel, som for eksempel i vanlige ordensoppdrag vil bevæpning av politiet gjøre at enkelte situasjoner håndteres med mindre risiko. I dag må politiet trekke seg ut av situasjoner for å bevæpne seg, i undersøkelsen kommer det frem at dette kan føre til unødvendig risiko for den uskyldige tredjepart. Det er også meget viktig å se på samfunnsutviklingen i dag – det hevdes at det kun er et tidsspørsmål før noen blir drept i tjeneste.

Ved fast bevæpning har bevæpningsutvalget kommet frem til at politiet vil miste sitt sivile preg, som vil kunne skape økt avstand til publikum. Videre konkluderer de med at det ikke finnes dokumentasjon som sier det er større sikkerhet å være bevæpnet i enkelte situasjoner. Undersøkelsen til bevæpningsutvalget viser også at fast bevæpning vil kunne føre til flere skyteepisoder, og det hevdes at opplæringen blant norske politifolk ikke er god nok for generell bevæpning (Politiets Fellesforbunds bevæpningsutvalg 2011, 31-33).

Ifølge en rapport om bevæpning av norsk politi skrevet av Liv Finstad (2011) spiller politiet en viktig rolle for å minske vold, annen kriminalitet og ordensforstyrrelse. Politiarbeidet er nødvendig for å styrke samarbeidet med publikum – hvilket gir en god trygghetsfølelse i samfunnet. Videre kommer det frem i rapporten at fast bevæpning av politiet skal være trygghetsskapende både for politiet og publikum. Ved bevæpning vil politiet måtte håndtere de mest krevende og uforutsigbare oppdragene, som er ment for å skape god trygghet, men som kan gjøre at vi får en motsatt effekt fordi det kan føre til at politiet trekker våpen oftere opp i stede for å løse oppdrag på en annen og mildere måte.

Finstad (2011) forteller at politiet er et synlig ubevæpnet politi, og dette er normalsituasjonen vi har i dag. Hvis det blir endring i bevæpningspolitikken, kan normalsituasjonen endres og det vil kunne ha effekt på tryggheten samfunnsborgerne i dag besitter. Bevæpning av politiet tyder på at samfunnet er blitt farligere. I tillegg kan politiet gjøre feil, og hvis feilene kommer med skytevåpen kan det få store konsekvenser, og tilliten til politiet vil kunne bli svekket (Politiets Fellesforbunds bevæpningsutvalget 2011).

Sandham og Todnem (2016) skriver i sin masteroppgave at flere av deres informanter ikke hadde opplevd noen endringer i kontakten mellom politi og publikum under den generelle bevæpningen. De fleste legger ikke merke til at politiet har våpen på hofta fordi hylsteret ikke er så synlig på beltet. Det kom også frem at fremtoning og kommunikasjon var den avgjørende faktoren for godt samarbeid og tillit i befolkningen (Sandham og Todnem 2016, 77-78).

I Lade (2016) sin masteroppgave i politivitenskap, ”med våpen på hofta”, kommer det frem at de fleste informantene fra politiet ikke merket noen reaksjoner fra publikum på våpenet. Det var imidlertid enkelttilfeller hvor folk kom med kommentarer til politiet om bæring av våpen. Ingen av intervjuobjektene hadde opplevd at publikum nektet å snakke med dem fordi

de gikk med våpen. Det var samfunnsutviklingen som var skremmende for publikum, ikke det faktum at politiet gikk med våpen (Lade 2016, 57-58).

I masteroppgaven til Lade (2016, 63) kommer det også frem muligheten for å bli fratatt eller frastjålet våpenet. Samtlige av hans informanter fra politiet fastslo at de anså dette som den største risikoen med å være bevæpnet. En slik situasjon ville vært katastrofal for politibetjenten og eventuelt sivile i nærheten. Derfor gjorde informantene ulike endringer og tilpasninger når de tilnærmet seg publikum.

En stor del av debatten rundt generell bevæpning, er vådeskudd. Lade (2016, 66) skriver også om vådeskudd i sin masteroppgave. Der kommer det frem at ikke alle av politi informantene nevnte vådeskudd når de ble spurt om risikofaktorer knyttet til å bære våpen i ordinær polititjeneste. De som tok opp faren for vådeskudd koblet dette til manglende våpenferdigheter eller våpen disiplin. Informantene var også usikre om politibetjenter hadde gode nok ferdigheter til å bære våpen (Lade 2016, 67).

I følge O.S Johannesen (2015, 151) satt politiet sammen i 2010 et utvalg (Politiets Fellesforbunds Bevæpningsutvalg) av forskjellige personer fra politietaten. Disse skulle drøfte og vurdere alle sider rundt generell bevæpning av norsk politi. Utvalget var i kontakt med ulike kompetansmiljøer (Johannesen 2015, 152). Professor Liv Finstad ved Universitetet i Oslo laget på oppdrag fra dette utvalget en rapport fra en spørreundersøkelse om bevæpning blant ansatte i politi- og lensmannsetaten.

Spørreundersøkelsen som Finstad gjennomførte i 2011, viste at det var et klart flertall i mot permanent bevæpning blant de operative politiansatte. Det var ca. 60 prosent av de som deltok i undersøkelsen som var imot. 20 prosent svarte ja, og 20 prosent hadde ikke tatt standpunkt til spørsmålet (Johannesen 2015, 153). Liv Finstad utførte en spørreundersøkelse til i 2012, kun en måned etter at 22. Juli-kommisjonens rapport ble fremlagt. Undersøkelsen viste at flere var for bevæpning etter 22. Juli enn tidligere, men det var fremdeles et flertall imot permanent bevæpning (Johannesen 2015, 154). Resultatet fra undersøkelsen i 2012 viser store forskjeller mellom politidistrikter og aldersgrupper.

4.0 Metode

4.1 Valg av metode

I vår oppgave har vi valgt å benytte oss av empirisk metode for å få belyst vår problemstilling “siviles og politifolks syn på bevæpning”. Empirisk metode handler om hvordan vi skal gå frem for å få informasjon om den sosiale virkeligheten, og hvordan denne informasjonen skal analyseres, og hva den forteller oss om samfunnsmessige forhold og prosesser (Johannessen, Tufte og Christoffersen 2015, 29). Metoden handler altså om å samle inn, analysere og tolke data - det er en essensiell del av empirisk forskning. De viktigste kjennetegnene ved metode/empiri er systematikk, grundighet og åpenhet (Johannessen, Tufte og Christoffersen 2015, 29).

Metode hjelper oss med å undersøke om våre antakelser stemmer med virkeligheten eller ikke. Før man kan trekke en konklusjon om en problemstilling, er det viktig med data som stemmer overens med virkeligheten. Det er ikke tilstrekkelig å basere et forskningsprosjekt på egne erfaringer eller oppfatninger. Undersøkelsen må utformes slik at spørsmålene kan besvares på en måte som tilfredsstillende vitenskapelige krav, her benytter man seg av empirisk metode (Johannessen, Tufte og Christoffersen 2015, 30).

Det er vanlig å skille mellom kvantitative og kvalitative metoder. Vi har valgt å benytte oss av kvalitativ metode siden denne forskningsstrategien egner seg best for vår problemstilling. Man velger kvalitativ metode når man ønsker nyanserte beskrivelser av hvordan mennesker forstår eller fortolker en situasjon (Jacobsen 2005, 62). Metoden gjør oss også i stand til å forstå hvordan mennesker tenker og hva som motiverer dem. Gjennom problemstillingen ønsker vi blant annet å finne ut hvilket syn sivile og polititjenestemennene har på bevæpning og hvilke konsekvenser det kan gi for de sivile og polititjenestemennene i hverdagen.

4.2 Reliabilitet og validitet

Ved kvalitetsvurdering av resultat i en undersøkelse benytter man seg av to begreper. Disse er reliabilitet og validitet. I følge Jacobsen (2005, 213-217) handler valid om at vi måler det vi tror vi måler – det er gyldig og relevant for oppgaven. Reliabel handler om at undersøkelsen må være til å stole på – den er pålitelig og troverdig. Vi har brukt kvalitativ metode i denne oppgaven, så vi har benyttet oss av disse to begrepene og kontrollert at det vi måler er gyldig

og relevant og at resultatene er pålitelige og troverdige. Reliabilitet handler om hvorvidt målingen som ble utført er målbare. Resultatene våre er både gyldige og relevante. Vi har bare samlet inn empiri fra mennesker med god kunnskap og erfaring om temaet i vår oppgave. Videre er det viktig at den innsamlede empirien er valid. Innenfor all forskning må informasjonen som er samlet inn være relevant. Validitet innebærer at man undersøker det man er ute etter – ikke noe annet. Under hele prosessen har vi arbeidet for å finne data som er med på å besvare problemstillingen. For å sikre validitet valgte vi informanter som arbeider i politiet, og sivile for å dekke begge sider. Vår utvelgelse av informanter var teoretisk, det vil si at informantene bestod av en mindre gruppe enheter som er trukket fra populasjonen (Jacobsen 2005, 171-176). Denne gruppen består av alle de vi ønsker å undersøke – altså politibetjenter og sivile.

4.3 Gjennomføring av intervjuene

Datainnsamling innenfor kvalitativ metode foregår oftest gjennom dybdeintervjuer, fokusgrupper, deltakende- og ikke-deltakende observasjon. Kvalitativ metode gjør slik at vi er i stand til å vite mye om få mennesker. I denne oppgaven valgte vi å benytte oss av dybdeintervjuer, altså ansikt-til-ansikt intervjuer. Vi hadde ansikt-til-ansikt intervju med alle våre informanter siden vi var interesserte i hva enkeltindivider sier og vi hadde et fokus på fortolkning/meningskonstruksjon, det vil si hvordan et fenomen oppleves, fortolkes og håndteres av aktørene (Jacobsen 2005, 145).

Informantene vi intervjuet til oppgaven var tre sivile og tre polititjenestemenn. Politiet er de som må jobbe, med eller uten bevæpning. Samtidig er politiet til for publikum derfor ønsket vi å få belyst problemstillingen fra to forskjellige sider. De tre polititjenestemennene vi intervjuet hadde operative stillinger. Vi valgte dem på bakgrunn av at det er disse som først og fremst er ute i tjeneste og som blir berørt av bevæpningen.

Vi utarbeidet to intervjuguider før vi gjennomførte intervjuene. Den ene guiden var for de sivile og den andre til de operative polititjenestemennene. Hovedforskjellen på de to intervjuguidene er at den sivile fokuserer mer på tilliten og trygghet til politiet, og den for de operative polititjenestemennene ligger fokuset mer på selve den operative tjenesteutførelsen internt i politiet og hvordan politiet skal skape tillit i samfunnet.

Alle forskningsprosjekter som blir brukt med personvernopplysninger skal meldes til personvernombudet hos Norsk senter for forskningsdata (NSD). I vår oppgave har vi valgt å ikke bruke personvernopplysninger, det vil si at vi har valgt å anonymisere intervjuobjektene slik at vi ikke trenger å melde dette til NSD.

Intervjuene ble tatt opp på lyd for å effektivisere og for å gjøre det lettere for oss å jobbe med dataene som fremkom i intervjuene i etterkant. Vi spurte informantene først om det var greit at vi tok opp på lyd. Lydopptakene vil bli slettet når oppgaven er ferdigstilt.

Vi valgte strukturert intervju, som betyr at spørsmålsformuleringen er skrevet ned og gjort ferdig på forhånd. Fordelen med strukturert intervju er at vi stiller de samme spørsmålene til alle intervjuobjektene, dette gjør at intervjuene har høy pålitelighet. Svakheten med strukturerte intervjuer er at spørsmålsstillingen ikke tilpasses hver enkelt.

5.0 Analyse

Gjennom intervjuene med våre respondenter tilegnet vi oss mye kunnskap om hvilket syn sivile og politiet har om et bevæpnet politi. Særlig relevant for oppgaven er informasjonen vi fikk som omhandler temaet trygghet og tillit mellom politiet og publikum, og temaet positive og negative effekter ved et bevæpnet politi. Disse ønsker vi å belyse mest siden de er meget viktige for å kunne besvare problemstillingen. I analysen vil vi benytte oss av “klipp-og-lim”-teknikken, som gjør at vi kan trekke ut de utsagnene fra intervjuene som er sentrale i oppgaven.

5.1 Trygghet og tillit mellom politiet og publikum

I intervjuene våre spurte vi de sivile hvordan de ser på dagens politi uten fast bevæpning og om hvorfor de føler seg trygg/ikke trygg? Alle de sivile intervjuobjektene svarte utelukkende at de følte seg trygge i dagens samfunn uten fast bevæpnet politi. De svarte blant annet at det er fordi vi bor i et trygt og stabilt samfunn, hvor trusselnivået ikke er stort og at politietaten er godt regulert og at de vet hva de holder på med. Det ene intervjuobjektet svarte at hun følte seg mindre trygg med bevæpnet politi: *“I løpet av den tiden politiet gikk med våpen her så kjentes ikke det noe tryggere, tvert i mot. Så tror jeg kanskje det kan skje uhell, det gjorde det vel også uten at det var noen som ble alvorlig skadet”*.

Vi spurte polititjenestemennene om de følte seg trygge i dagens tjeneste og på hvilken måte. Alle svarte at de følte seg trygge i dagens tjeneste. Det som var gjennomgående var at de følte seg trygge ettersom alle i norsk politi har en lik grunntaktikk, de jobber sikkert og situasjonsforståelsen er god. En av polititjenestemennene fortalte at han følte seg trygg, men at det likevel er en del oppdrag han kjente det hadde vært greit å vært bevæpnet: *”Nå gir den nye våpeninstruksen oss litt mer muligheter til å bevæpne oss på andre oppdrag enn kun der det er sett våpen, men samtidig så tenker jeg det at jeg ville følt det litt bedre med våpen.”*

Polititjenestemennene ble også spurt om de følte seg tryggere med eller uten våpen. Det kom frem ulike svar. En svarte at han følte seg tryggere med våpen på grunn av situasjonene man ikke greier å lese. Mens en annen svarte at det var vanskelig å si, han hadde aldri følt seg utrygg i tjeneste og hadde aldri vært i situasjoner hvor han hadde trengt våpenet for å føle seg trygg. Sistemann svarte: *«Ja, uten at jeg følte meg utrygg uten våpen.»*

Tillit mellom politi og publikum er alfa omega i et samfunn, samarbeid mellom politiet og befolkningen er ekstremt viktig for å bygge opp tillit. Vi spurte de tre sivile intervjuobjektene om tilliten til politiet ble endret ved den midlertidige generelle bevæpningen. To av intervjuobjektene følte at det ikke var så stor forskjell når politiet hadde våpen, mens den ene intervjuobjektet svarte dette:

“Tilliten endret seg ikke, men hvis det hadde blitt mer langvarig så tror jeg nok at den kunne blitt svekket. For meg så handler tillit om at man møter hverandre litt sånn likeverdige, men samtidig så er det klart at man har en forventning til politiet at de skal trygge oss hvis det skjer noe og at de har kompetanse til å gripe inn hvis det skjer noe på sånne måter at det ikke eskalerer - at det ikke blir verre. At vi heldigvis har fått mer og mer politi som er bedre til å dempe enn å bruke masse høy stemme. Jeg tror man må bruke det noen ganger, men ikke på en sånn generell måte å være på. Og da tenker jeg at den pistolen kommer veldig imellom oss sivile og de som skal beskytte de sivile, men som allikevel skal på en måte være en del av oss i et samfunn.”

Når vi intervjuet de tre operative polititjenestemennene, spurte vi om de følte om tilliten til befolkningen endret seg når de var midlertidig generell bevæpnet. Alle tre svarte utelukkende nei på spørsmålet, men den ene polititjenestemannen gav følgende presisering:

“Nei, jeg gjorde egentlig ikke det. Det var selvfølgelig noen som hadde meninger rundt det som vi møtte på gata, så tror jeg det at litt av disse nettrollene som jeg velger å kalle det, har veldig mange meninger om politiet, og det var diskusjoner om at politiet ikke turte å snakke med politiet, men det er feil. Vi hadde akkurat samme kontakt med publikum og folk kom bort og spurte om hjelp både store og små.”

Videre kan man si at tillit mellom politi og befolkningen er avgjørende og viktig for et godt samarbeid og at samfunnet skal spille på lag med politiet. Tilliten til politiet vil alltid settes på prøve, og dermed er relasjonsbygging viktig.

5.2 Positive effekter av et fast bevæpnet politi

Vi stilte i intervjuene både de sivile og polititjenestemennene spørsmålet: Hvilke positive effekter ser du av et fast bevæpnet politi?

På positive effekter av et fast bevæpnet politi svarte de sivile blant annet at politiet raskere kan tre inn i en situasjon, de kan beskytte seg selv og kollegaer i situasjoner og at de kriminelle kanskje blir mer forsiktige. Det fremkom også i det ene intervjuet at det var positivt med et politi som kan håndtere våpen når det virkelig trengs, men at det er viktigere med et politi som kan roe ned situasjoner med kommunikasjon i stedet for å eskalere:

“Jeg tror jo at det norske politiet er sånn at de lærer opp sine folk til å tenke at pistol ikke er noe som er macho eller veldig bra å bruke, og at de heller fokuserer på at vi vil ha et politi med gode kommunikasjonsferdigheter, gode konfliktløserer som kan roe ned istedenfor å eskalere og når jeg føler meg trygg på det så tenker jeg at ja det er greit at politiet også kan håndtere våpen når det virkelig trengs.”

Polititjenestemennene svarte at det er positivt hvis man skulle havne i en situasjon som krever en umiddelbar innsats, for eksempel hvor det er fare for en tredjeperson ved en gisseltaking. En mente også at det stiller dem i større stand til å løse det som samfunnet krever av politiet raskere, og han håpte at han aldri opplever en situasjon hvor han må løpe fra en fornærmede for å bevæpne seg. Det kommer også frem at noen tror at det vil bli mindre trekking av kniv,

da de vil forstå at kniv mot skytevåpen ikke fungerer. Sikkerheten til mannskapene må begynne å settes høyere forteller en: *“Også er det, det her med beredskapen er viktig, og sikkerheten til mannskapene må begynne å settes litt høyere enn at politikerne har meninger om bevæpningen.”*

5.3 Negative effekter av et fast bevæpnet politi

Vi stilte dem også spørsmålet: Hvilke negative effekter ser du av et bevæpnet politi? De sivile svarte at dette vil kunne føre til at det norske politiet mister tillit, sitt sivile preg, og det kan kunne føre til økt engstelse i samfunnet ved at politiet bærer våpen som kommuniserer at samfunnet vi lever i har blitt farligere. En av de sivile informantene sier også: *«Har man våpen tilgjengelig, vil man trekke våpenet raskere i stedet for å trekke seg ut og roe ned situasjonen.»*

Hos polititjenestemennene kom det frem at en negativ effekt av bevæpning er at det er ulike grupperinger i samfunnet som lager veldig mye støy rundt bevæpningsdebatten, og at man havner i åsynet til media. Vådeskudd er en negativ effekt som blir trukket frem, men at det er noe som kommer til å skje. En sa også at det er merkelig at det sendes pressemelding til avisene hver gang norsk politi skyter vådeskudd, og mener at dette er en intern ting. Men de er enige om at vådeskuddene kan være med på å svekke tilliten til publikum. Norske folk er generelt greie, og de ser at politiet er til for å hjelpe andre. Samtidig må man se på samfunnsutviklingen og det som skjer rundt omkring i verden forteller en politimann, og han forteller også at de som stort sett skader politiet er syke folk som for eksempel er påvirket av rus eller har psykiske lidelser. Flere tror at politiet vil bli bevæpnet på sikt, men de frykter for at det må skje noe med en kollega før det blir fast bevæpning. En forteller også at det er regler som må endres på hvis våpenet blir en del av det faste utstyret, slik at man slipper å ta av og på seg pistolen, som på for eksempel redningsskøyten hvor pistolen må av. En annen negativ effekt som flere nevner er risikoen ved å miste våpenet sitt, slik en av informantene nevner: *“Vi må leve med en risiko om at et skytevåpen kan bli fratatt av en politimann. For eksempel hvis politimannen blir slått ned og svimer av så kan kjeltringen ta våpenet, men det er en risiko som alle andre land lever med og det er veldig lite tilfeller, så hvorfor skal det være så mange flere tilfeller i Norge?”*

Vådeskudd var en av de negative effektene av bevæpning av norsk politi som ble trukket frem av polititjenestemennene under intervjuet, og vådeskudd i politiet var et tema som fikk mye omtale i media under den midlertidige generelle bevæpningen av politiet. Vi valgte derfor å stille intervjuobjektene spørsmålet: Hva tenker du i forhold til vådeskudd som er blitt avfyrt?

De sivile svarte at vådeskudd alltid er trasig, men at det ligger som en mulig risiko, selv om man har gode rutiner ettersom at vi er mennesker og ikke en robot. Mange av oss som er oppvokst i Norge er heller ikke vant til våpen og holder oss litt unna det. Det ble også sagt at det er kanskje noe som skjer i den første fasen når man blir bevæpnet, men etter en tid blir man mer vant til å bære våpen, slik at sånt ikke skjer så ofte. Det viser også hvor farlig våpen er og at de må behandles med respekt. Det ble nevnt at det må være en enorm belastning for den som utløser et vådeskudd. En av de sivile sa også avslutningsvis i intervjuet at han mente at media overdriver: *“Jeg tror det også kan fort bli en overreaksjon i media med slike ting.”*

Politiet på sin side svarte også at vådeskudd er noe man aldri vil få bort, men at de har vådeskudd som ikke burde ha skjedd på grunn av dårlige holdninger og at man har slakket opp på rutinene. Polititjenestemennene sier at våpenhåndteringen fikk et ufortjent dårlig rykte og de er ikke helt enige i hva som ble definert som vådeskudd i media. En forteller at vådeskudd som blir avfyrt i nedspenningsrør ikke har noe med spesialenheten å gjøre, men vådeskudd som blir avfyrt inne på toalettet osv. er skudd som aldri burde ha skjedd og at det ikke finnes unnskyldninger for disse.

”Det å kalle et skudd som blir avfyrt i nedspennings rør for et vådeskudd, er helt feil. Det er ikke fryktelig mye vådeskudd”

Vi spurte begge partene i intervjuet om de tror de kriminelle også vil ruste seg opp dersom politiet blir fast bevæpnet. Man kan tenke seg at dette kan være et negativ utfall, og spørsmålet har også blitt tatt opp i debatten om bevæpning av politiet.

En sivil mener det det høres logisk ut, og at det ligger en iboende logikk at de vil gjøre det. En annen svarer at han ikke er overbevist at det vil skje, og at politiet er bevæpnet fordi samfunnet har blitt mer voldelig. Han mener at det ikke er ment som en utfordring til de kriminelle, men mer en reaksjon på hvilke farer som befinner seg i samfunnet.

Polisitjenestemennene er alle enige på at de ikke tror at det vil skje. Det er dyrt og vanskelig å få tak i illegale våpen i Norge. En forteller at det ikke er mange i Norge som har politiet som

sin hovedfiende, og hvis de bevæpner seg så er det mest sannsynlig fordi de er redd for noen i sitt eget miljø. ”Vi har svært få som ønsker å ta liv med viten og vilje, også kjeltringer. Drapsmennene vi har i Norge er de som har begått drap i affekt. 9 av 10 har skjedd i affekte handlinger.”

6.0 Drøfting

I en artikkel på NRK sin hjemmeside skrevet av Martin Herman Wiedswang Zondag, kommer det frem at Norge er det eneste landet i Norden, og et av få land på verdensbasis hvor politiet ikke bærer våpen. Noen få unntak er Irland, New Zealand, i tillegg Storbritannia, hvor bare deler av politistyrken er bevæpnet (Zondag, 2013).

Ut fra denne artikkelen kan man sette spørsmål ved hvorfor ikke Norge er bevæpnet - er Norge det tryggeste landet i hele Skandinavia? Hvis man ser at Norge er det eneste landet i Norden, og et av få landene i verden som ikke bærer våpen, hvorfor er det slikt og hva gjør Norge til et mye tryggere land enn alle andre land i Norden? Dette er ikke noe som vi har svaret på, eller noen av de vi har intervjuet. Men dette kan være et spørsmål til ettertanke.

Nå som vi er ferdig med å analysere datamaterialet vi fikk inn gjennom intervjuene av de tre sivile personene og de tre operative polititjenestemennene, ønsker vi i dette kapittelet å belyse problemstillingen vår: “Hva er siviles og politifolks syn på et bevæpnet politi?” med å drøfte nærmere sentrale temaer som fremkom i intervjuene. Vi vil i tillegg drøfte temaene opp mot den tidligere forskningen som vi redegjorde for tidligere.

6.1 Trygghet og tillit

Som det kom frem under analysen, så fortalte alle de sivile at de følte seg trygge i dagens samfunn uten et fast bevæpnet politi. Grunnen til at de følte seg trygge var blant annet fordi vi lever i et trygt og stabilt samfunn uten et høyt trusselnivå. Samtidig fremkom det at de mente politietaten er godt regulert og vet hva de holder på med. På den andre siden svarte alle fra politiet at de følte seg trygge i dagens tjeneste uten fast bevæpning, men en fortalte han ville følt seg mer trygg om han hadde hatt våpenet tilgjengelig i utstyrsbelte.

Politiets fellesforbund sitt bevæpningsutvalget skrev i sin rapport fra 2011, at de var redd for at politiet ville miste sitt sivile preg og at avstanden til publikum ville bli større. Samtidig mener de at det er et tidsspørsmål før noen blir drept i tjeneste og at dette har med kriminalitetsutviklingen å gjøre. Finstad (2011) viser at samarbeidet med publikum er veldig viktig for å skape en trygghetsfølelse i samfunnet. Dagens politi er ubevæpnet og intensjonen til politiet er å skape trygghet i befolkningen, men vi kan få en motsatt effekt ved fast bevæpning. Når norsk politi må bevæpne seg så tyder det på at samfunnet er blitt farligere. Hos Sandham og Todnem (2016) kommer det frem av informantene i oppgaven, at det var ingen endring av kontakt mellom publikum under den midlertidige bevæpningen av norsk politi. Fremtoning og kommunikasjon er det mest sentrale for å skape god tillit i befolkningen. I likhet med Sandham og Todnem (2016) kommer også Lade (2016) frem til at publikum ikke reagerte negativt i forhold til å ta kontakt med politiet under den midlertidige generelle bevæpningen. Informantene i oppgaven til Lade forteller også at publikum har gitt til uttrykk for at det er samfunnsutviklingen som er skremmende og ikke det at politiet gikk med våpen. Det er viktig å nevne at informantene i masteroppgaven til både Lade, Sandham og Todnem var polititjenestepersoner.

Det er stor likhet mellom de sivile og polititjenestemennene når det kommer til trygghet i samfunnet. De sivile føler seg trygge i samfunnet siden Norge er et trygt land å bo i. En av de sivile som vi intervjuet mente at samfunnet vil ikke være like trygt dersom politiet blir fast bevæpnet. Polititjenestemennene følte seg trygg i dagens tjeneste uten bevæpning, men hvis de hadde fått fast bevæpning ville dette vært et ekstra middel i verktøykassen som er til nytte dersom de plutselig kommer over situasjoner der det krever umiddelbar innsats.

Det som er interessant er forskjellen mellom de sivile kontra polititjenestemennene i hva de tenker rundt ordet trygghet. De sivile er mer opptatt av hva publikum mener, hvordan de oppfatter bevæpning og er veldig redd for hva som måtte skje dersom det ville blitt fast bevæpning av norsk politi. Polititjenestemennene ser mer bredt på ordet trygghet, ut i fra våre analyser så ser de på trygghet som viktig i forhold til publikum, at de skal føle seg trygge og ivaretatt, men samtidig så handler det om trygghet i tjeneste. Man hører ofte at uttrykket “skal hjem til middag i dag også”, som sier noe om at de har tanker om den tjenesten de jobber med og hva som krever i ulike situasjoner som de kommer ovenfor i løpet av en arbeidsdag.

Fra begge ståstedene er det felles at publikum er en viktig del, og at det er viktig å skape trygghetsfølelse i samfunnet. Dermed er alle klar over at man må veie opp ting, og se på

fordeler og ulemper ved fast bevæpning. Fra tidligere forskning har det kommet frem at publikum ikke var redd for at politiet gikk med våpen, men det var samfunnsutviklingen som var skremmende. Alle har forskjellige meninger om dette temaet, skal komme innpå flere av disse lenger ned i drøftelsen.

6.2 Positive effekter av et bevæpnet politi

Det kanskje mest interessante og viktigste temaet er hvilke positive og negative effekter et fast bevæpnet politi vil ha. Dette er et tema som må belyses for å se om det er flere positive effekter enn negative før man eventuelt skulle få en fast bevæpning av politiet. Først skal vi ta for oss de positive effektene ved et bevæpnet politi.

Det som har kommet frem i våre undersøkelser er at de sivile trekker frem at politiet kan tre raskere inn i situasjoner der det kreves umiddelbart innsats. Situasjonene politiet står ovenfor er ulikt fra oppdrag til oppdrag, men ved fast bevæpning er politiet på forskudd dersom det skulle skje en akutt situasjon. De operative politifolkene trekker også frem gisseltaking, da det er fare for tredjepersoner. Dette krever at politiet skal tre raskt inn i situasjonen og få kontroll så fort som mulig. Ved et ubevæpnet politi vil det gå tregere og større fare for tredjepersonen siden politiet trenger tiden for å bevæpne seg. Dette handler også om at politiet skal kunne løse de situasjonene som samfunnet krever av politiet. For at politiet skal kunne løse oppdrag på en sikker og effektiv måte, og gjøre den jobben som samfunnet krever av etaten, er de nødt til å kunne ha de redskapene og verktøyet som er nødvendig for å oppnå kravene. Dette betyr ikke at politiet i dag er nødt til å ha våpen for å kunne gjøre en god jobb og utføre de oppdragene som samfunnet krever. Poenget er at hvis politiet er i en situasjoner hvor umiddelbare skarpe oppdrag kreves, må man ha våpen tilgjengelig.

I dag er ikke politiet fast bevæpnet og ut i fra våre intervjuer er det forskjellige meninger om politiet skal ha fast bevæpning. Intervjuobjektene fra politiet var for fast bevæpning, men mener samtidig at det ikke nødvendig å ha våpen på hofta for å kunne jobbe som politi i Norge. De mener også at fast bevæpning vil gi dem større trygghet i operativ tjeneste og de har større mulighet å beskytte tredjepart i akutte oppdrag. Sivile intervjuobjektene var mer skeptisk til at politiet skal bære våpen fast, fordi de tror dette kan føre til farligere situasjoner og befolkningen vil ta mer avstand til politiet. Politiet håper ikke at det kommer en dag hvor de må løpe fra en fornærmede for å bevæpne seg, dette er kanskje en problemstilling som burde tenkes over? Vi kan ikke konkludere med noe, men samfunnsutviklingen vil nok være med på å avgjøre om det blir fast bevæpning eller ikke.

Hvis man skal gå videre på de positive effektene ved bevæpning av norsk politi ser vi at de sivile mener at kanskje de kriminelle blir mer forsiktige. Dette er vanskelig å si om det vil skje, men man kan tenke seg at ved et mer robust politi vil også kanskje de kriminelle se at det ikke nytter å for eksempel trekke kniv, da kniv ikke fungerer mot skytevåpen. Motsatt effekt kan være at de kriminelle vil ruste seg opp siden politiet gjør det. Det er vanskelig å konkludere med noe, men flere politifolk har sagt at de ikke tror de kriminelle vil ruste seg opp siden de ikke er hovedsakelig fiende mot politiet. Mange miljøer kjemper mot hverandre, og det er mye intern krig i disse miljøene.

En annen ting som er viktig er at politiet må kunne få beskytte seg selv og kollegaer. Blant politifolk er det viktig at mannskapets sikkerhet settes høyere, blant annet ved akutte oppdrag hvis kollegaer blir skadd på grunn av skuddveksling, da er det nødvendig med et bevæpnet politi for å iverksette øyeblikkelig innsats.

6.3 Negative effekter av et bevæpnet politi

Ved en eventuell bevæpning av det norske politiet, er det viktig å spørre hvilke negative effekter det vil kunne føre med seg. Politiet i Norge har aldri vært fast bevæpnet. Gjennom mange år som ubevæpnet har politiet bygget et tillitsforhold til publikum. Generell bevæpning av politiet vil kunne gi negative konsekvenser. For å kunne besvare problemstillingen, vil vi nå drøfte rundt det som fremkom tidligere i analysen om hvilke negative effekter man kan få av et fast bevæpnet politi.

Under intervjuene kom det frem fra de sivile at en negativ effekt vil kunne være at politiet mister tillit hos publikum. Tillit er meget viktig for det norske politiet, det har dermed vært et tema som har gått igjen under hele oppgaven. Generell bevæpning påvirker også samfunnsborgerne som politiet har arbeidet for å skape tillit hos - det er lite tvil om at tillit mellom politi og publikum er et sentralt emne i bevæpningsdebatten. Etersom vi allerede har tatt for oss "Trygghet og tillit" i drøftingskapittelet vil vi ikke gå nærmere inn på det.

En annen negativ effekt de sivile er bekymret for, er at politiet kan miste sitt sivile preg. Hvis politiet skal bære pistolen fast på hoften, vil dette være mye mer i retningen militært preg og

politiets sivile preg vil utfordres ved en eventuell fast bevæpning. Tap av det sivile preget det norske politiet i dag har kan også skape økt avstand til publikum.

Dette med at politiet skal ha et sivilt preg som nevnt i Stortingsmeldingen, er for blant annet et mer fruktbart samspill med publikum. Det kom frem i intervjuene våres at politiet ikke merket noe markant forskjell på samspillet med publikum under den midlertidige bevæpningen enn ellers. Som tidligere nevnt kom det frem både i masteroppgaven til Sandham og Todnem (2016), og Lade (2016) at informantene (politifolk), ikke hadde opplevd noen endring i kontakten med publikum. På den andre siden var det ei av de sivile som svarte i en av våre intervjuer at hun ikke ville tatt kontakt med politiet om hun for eksempel hadde gått med barnebarn, men bare om det hadde oppstått en situasjon som hadde krevd umiddelbar innsats. Dermed kan man se at dette med våpenet kan kunne påvirke samspillet mellom politi og publikum. I Sandham og Todnem (2016), og Lade (2016) sine oppgaver er informantene politifolk. Til tross for at de forteller at de ikke har opplevd noe forskjell i samspillet med publikum under den midlertidige bevæpningen, vil ikke dette bety at det faktisk ikke er noe forskjell, da det åpenbart er noen sivile som det blant annet kom frem i intervjuene våres opplever det vanskeligere å ta kontakt med politiet når de ser våpen.

En sivil trakk frem dette med at det kan skape økt engstelse i samfunnet ved at politiet kommuniserer med våpenet at samfunnet har blitt farligere. Samtidig fortalte en politimann at man må se på samfunnsutviklingen og det som skjer rundt i verden. Noen opplever politiet mer trygt uten våpen, men når man ser på terroren som har herjet i Europa i det siste, hvor de blant annet får tak i kjøretøy og kjører inn i folkemengder kan det kanskje faktisk være mer trygt med et bevæpnet politi som er klar for umiddelbar innsats. Den opplevde tryggheten kan altså være en falsk trygghet og kan gå på bekostning av en faktisk trygghet.

En annen negativ effekt som man så under den midlertidige bevæpningen var at politiet havnet i åsynet til media. Spesielt dette med vådeskudd fikk mye oppmerksomhet i media, og både de sivile og politiet var enige om at dette med vådeskudd er negativt og at det er med på å svekke tilliten mellom politi og publikum. Begge sider er enige om at vådeskudd er noe man aldri blir kvitt. Det er menneskelig å gjøre feil og det vil alltid være en risiko for vådeskudd. En politibetjent synes det er merkelig at det sendes pressemelding til avisene hver gang politiet skyter et vådeskudd. På den andre siden fortalte en av de sivile at han tror media har lett for å få en overreaksjon. Det er lite tvil som at media kan ha lett for å hause opp saker for

å selge produktet sitt. En av de sivile så for seg at det må være en enorm belastning for de som utløser et vådeskudd. Når man skyter et vådeskudd blir spesialenheten for politisaker satt til å etterforske. Enhetens oppgave er å etterforske saker som gjelder spørsmålet (Spesialenheten).

Våpenhåndteringen fikk et ufortjent dårlig rykte under den midlertidige bevæpningen og en sivil tror at politiet vil få bedre våpenhåndtering etterhvert når de blir mer vant med det og at det da vil bli mindre vådeskudd. Flere i politiet hevder at det faktisk var mindre vådeskudd under den midlertidige bevæpningen enn til vanlig. Dette kan ha en sammenheng med at politiet fikk bedre våpenhåndtering da de hver dag måtte forholde seg til våpenet de bærte i tjenesten. Det er ikke til å legge skjul på at om man gjør noe ofte så blir man bedre på det og når man sjeldent bruker våpenet så vil kunnskapene og rutinene forfalle. Politiet fortalte også at de hadde mer fokus på å trene på forskjellige ting med våpenet, som for eksempel tømme og lade prosedyre, og hvordan man skal plassere seg i forhold til andre mennesker når man går med våpenet på hoften.

En av politibetjentene var heller ikke enig med hva som blir definert som vådeskudd. Når man tømmer våpenet så avslutter man alltid med å sikte ned i et sikkert nedspennings rør før man trekker av, og politibetjenten mente at skudd som går av her ikke har noe med spesialenheten å gjøre. Skudd som er blitt avfyrt andre steder som på toalettet etc. er noe som aldri burde skjedd og dette skyldes dårlige holdninger og for slappe rutiner.

Avslutningsvis så nevner en politibetjent at kanskje en av de største negative effektene ved bevæpning er det å bli fratatt våpenet sitt. I masteroppgaven til Lade forteller samtlige av informantene at risikoen for å bli fratatt våpenet som den mest nærliggende og konkrete risikoen ved bevæpning (Lade 2016, 72). Det å bli fratatt sitt eget våpen i tjeneste er en skremmende tanke, og hvis det en dag skulle bli fast bevæpning av politiet, er dette en risiko som politiet må leve med.

7.0 Avslutning

I denne bacheloroppgaven har vi tatt for oss temaer rundt bevæpning av norsk politi, problemstillingen vår er: “hva er siviles og politifolks syn på et bevæpnet politi?”. For at vi skulle finne svar på dette, var det avgjørende og intervjuet personer fra begge sider og få ulike meninger som vi kunne drøfte rundt og få en pekepinn på hva samfunnet ønsker.

I oppgaven har vi blant annet skrevet om trygghet og tillit, positive og negative effekter og om kriminalitetsutviklingen. For å trekke en tråd tilbake til Liv Finstad i begynnelsen av oppgaven, hvor hun snakker om at fast bevæpning skal gi trygghetsfølelse til politiet og publikum, vil vi si oss enige i at dette er et viktig emne. Informantene vektlegger også betydningen av trygghet. Som nevnt tidligere har vi intervjuet tre operative politifolk og tre sivile. Man ser i oppgaven at alle er enig om at tillit til befolkningen er essensielt og at vi må ha et politi som er på lag med samfunnet og som stiller opp når det trengs.

Det er umulig for oss å komme med en konkret konklusjon om politiet i Norge skal være fast bevæpnet eller ikke. Vi har fått belyst temaet fra de som eventuelt vil bære våpen og fra de sivile som politiet er til for. Det vi kan konkludere med er at det er både negative og positive sider ved bevæpning, og det vil foreløpig være politikerne som tar det endelige valget om politiet skal være fast bevæpnet eller ikke.

8.0 Litteraturliste

Bevæpningsutvalget, Politiets fellesforbund. (2011). *Generell bevæpning av norsk politi*. Oslo: Politiets Fellesforbund.

Haugland, J. E. Master i politivitenskap (2010). *Hva kan forklare veksten i bevæpningsordrer i politiet?*

Jacobsen, D. I. (2005). *Hvordan gjennomføre undersøkelser? Innføring i samfunnsvitenskapelig metode*. (2. utg.) Kristiansand: Høyskoleforlaget.

Johannessen, O. S. (2015). *Politiet i krise, spillet om norsk politi etter 22. Juli 2011*. Oslo: Fagbokforlaget.

Kaage, K. & Salvesen, G. (2016). *Mann skutt og drept av politiet i Hedmark, politimann alvorlig skadet*. Hentet 16.03.2017 fra: http://www.aftenposten.no/norge/Mann-skutt-og-drept-av-politiet-i-Hedmark_-politimann-alvorlig-skadet-25909b.html

Lade, J.P. Master i politivitenskap (2016). *Med våpen på hofta, en kvalitativ studie av politibetjentes håndtering av publikum under den midlertidige bevæpningen*.

Lie, A. L. & Lagestad, P. (2012). *Arrestasjonsteknikk* (2. utg.) Oslo: Gyldendal Norsk Forlag AS.

Politi-loven (1995). Lov 4. august 1995 nr. 53 om politiet. Hentet 13.03.2017 fra: <https://lovdata.no/dokument/NL/lov/1995-08-04-53?q=politi-loven>

Store norske leksikon - strukturert intervju. Hentet 13.03.2017 fra: https://snl.no/strukturert_intervju.

Våpeninstruks for politiet (2015). Våpeninstruks for politiet. Hentet 13.03.2017 fra: <https://lovdata.no/dokument/INS/forskrift/2015-07-02-1088?q=våpeninstruks>

Stortingsmelding nr. 42 (2004 -2005). Hentet 16.03.2017 fra:

<https://www.regjeringen.no/contentassets/91efc535022e4649821a8d81b31d54e4/no/pdfs/stm200420050042000dddpdfs.pdf>

Spesialenheten.no. Hentet 18.04.2017 fra:

<http://www.spesialenheten.no/>

Zondag, M. H. W. (2013). *Tar nesten alle andre land i verden feil om bevæpning av politiet?*

Hentet 18.04.2017 fra:

https://www.nrk.no/norge/_tar-de-flest-i-land-i-verden-feil_-1.11299356

9.0 Selvvalgt pensum

Haugland, J. E. Master i politivitenskap (2010). *Hva kan forklare veksten i bevæpningsordrer i politiet?*

Johannessen, O. S. (2015). *Politiet i krise, spillet om norsk politi etter 22. Juli 2011*. Oslo: Fagbokforlaget.

Lade, J.P. Master i politivitenskap (2016). *Med våpen på hofta, en kvalitativ studie av politibetjentes håndtering av publikum under den midlertidige bevæpningen*.

Lie, A. L. & Lagestad, P. (2012). *Arrestasjonsteknikk (2. utg.)* Oslo: Gyldendal Norsk Forlag AS.

10.0 Vedlegg

10.1 Intervjuguiden for sivile

Fase 1: informasjon om oss og oppgaven

- Litt om oss selv
- Valg av oppgave og tema
- Problemstilling (Hva vil generell bevæpning av norsk politi bety for politiet, og samfunnet for øvrig?)
- Spør om noe er uklart.
- Informer om ev. opptak, sørg for samtykke til ev. opptak
- Start opptak

Fase 2: Start intervjuet

- Hvordan ser du på dagens politi uten fast bevæpning?
- Føler du deg trygg i dagens samfunn med et politi uten bevæpning?
- Hvorfor føler du deg trygg/ikke trygg?
- Endret tilliten til politiet ved den midlertidige generelle bevæpningen seg?
- På hvilke måte?
- Hvilke erfaringer sitter du med når politiet var midlertidig generelt bevæpnet?
- Hvilke positive effekter ser du av et fast bevæpnet politi?
- Hvilke negative effekter ser du av et fast bevæpnet politi?
- Hva tenker du i forhold til vådeskudd som er blitt avfyrt?
- Ser du for deg at det var vanskeligere å ta kontakt med politiet når de var bevæpnet?
- Tror du de kriminelle vil ruste seg opp dersom politiet er bevæpnet?
- Har du personlig merket noe forskjell mellom da politiet var bevæpnet, og nå som de ikke er bevæpnet?

Fase 3: Oppsummering

- Er du for eller imot fast bevæpning av norsk politi?
- Er det noe annet du lurer på, eller vil legge til?

10.2 Intervjuguiden for operative politifolk

Fase 1: informasjon om oss og oppgaven

- Litt om oss selv
- Valg av oppgave og tema
- Problemstilling (Hva vil generell bevæpning av norsk politi bety for politiet, og samfunnet for øvrig?)
- Hva tenker dere om vår problemstilling?
- Våre interesser rundt generell bevæpning av politiet.
- Spør om noe er uklart.
- Informer om ev. opptak, sørg for samtykke til ev. opptak
- Start opptak

Fase 2: Start intervjuet

- Hvordan ser du på dagens politi uten fast bevæpning?
- Hvordan er det å løse oppdrag uten bevæpning?
- Føler du deg trygg i dagens tjeneste? (på hvilke måter?)
- Har du vært på et oppdrag uten bevæpning hvor situasjonen har eskalert, at våpen kunne blitt brukt?

Bevæpning

- Hvordan var det å utføre tjenesten da dere hadde generell bevæpning?
- Følte du deg tryggere med eller uten våpen?
- Følte du at tilliten til befolkningen endret seg når dere hadde midlertidig generell bevæpning?
- Eventuelt på hvilke måter?
- Hvilke positive effekter ser du av et fast bevæpnet politi?
- Hvilke negative effekter ser du av et fast bevæpnet politi?

Effektivisering

- Er det noen forskjeller du kan trekke frem ved bevæpning oppdrag nå, enn da dere hadde midlertidig generell bevæpning?
- Mentale forberedelser?
- Effektivisering av oppdraget?

Utfordringer med generell bevæpning

- Ser du noen utfordringer ved generell bevæpning av politiet?
- Vådeskudd?
- Rutiner?
- Tillit til befolkningen? (er det vanskeligere for publikum å ta kontakt med politiet?) (Eksempel)
- Vil de kriminelle også ruste seg opp, dersom politiet er bevæpnet? Kan du utdype dette?)

Fase 4: Oppsummering

- Er du for eller imot fast bevæpning av norsk politi?
- Er det noe annet du lurer på eller vil legge til?